

**М.ОСПАНОВ АТЫНДАҒЫ БАТЫС ҚАЗАҚСТАН
МЕМЛЕКЕТТІК МЕДИЦИНА УНИВЕРСИТЕТІ**

СТУДЕНТТІҢ ӨЗІНДІК ЖҰМЫСЫ

Мамандығы: Жалпы медицина

Дисциплина: Патологиялық анатомия

Кафедра: Патологиялық анатомия және сот медицина

Тақырыбы: Инфекциялық үрдістердің жалпы морфологиясы.

Инфекциялық аурулардың дамуындағы биологиялық және әлеуметтік факторлар. Инфекциялық аурулардың жіктелу принциптері.

Патоморфозы. Оба, туляремия, бруцеллез, сібір жарасы.

Орындаған: Уразова Г.

Группа: 216 А

Ақтөбе - 2016

ЖОСПАР

I. Кіріспе:

Инфекциялық ауруларға сипаттама

II. Негізгі бөлім:

а) Инфекциялық үрдістердің жалпы морфологиясы

б) Жіктелу принциптері

в) Бактериялар қоздыратын аурулар

г) Оба, туляремия, бруцеллез, сібір жарасы ауруларына сипаттама

III. Қорытынды бөлім

Жұқпалы аурулар \инфекциялық аурулар (лат. infectio–жұқтыру) – 1) тірі организмдерге ауру тудырушы микроорганизмдердің (бактерия, риккетсия, вирус, саңырауқұлақ) енуінен пайда болатын кесел;
2) осы аурулардың белгісі мен даму барысын зерттеп, оның дәл диагнозын қойып, емдейтін клиникалық медицинаның арнайы бір саласы.

Жұқпалы аурулар туралы деректер ертеден белгілі болған. Ежелгі грек ғалымы Гиппократ, ортағасырлық ғалым Әбу Әли ибн Сина өз еңбектерінде кейбір аурулардың науқас адамнан, жануарлардан жұғып, тез таралатыны, оған көзге көрінбейтін “миазмалар” себепкер болатыны туралы айтқан. 15 ғасырда жазылған Ө. Тілеуқабылұлының “Шипагерлік баян” атты еңбегінің қолжазбасында дерттің пайда болуын адам денесіне құрттардың (көзге көрінетін және көрінбейтін) енуімен түсіндірген. 19 ғасырда бактериология, микробиология және иммунология ғылымдарының дамуы Жұқпалы ауруларды толық зерттеуге мүмкіндік берді. Әсіресе, француз ғалымы Л.Пастер, неміс микробиологы Р.Кох (1843 – 1910), орыс ғалымдары И.И. Мечников (1845 – 1916), Н.Ф. Гамалея (1859 – 1949), т.б. еңбектерінің маңызы зор болды.

ЖҰҚПАЛЫ ҮРДІСТЕРДІҢ ЖАЛПЫ МОРФОЛОГИЯСЫ

- **Жұқпалы үрдісің көрінісі әртүрлі. Шығу тегі бойынша ажыратады:**

экзогендік инфекция микроб сырттан келіп жұққанда пайда болады;

эндогендік инфекция макроорганизмнің өзінде пайда болған микробтар және қалыпты микрофлораның шартты-патогенді өкілдері қоздыратын инфекция.

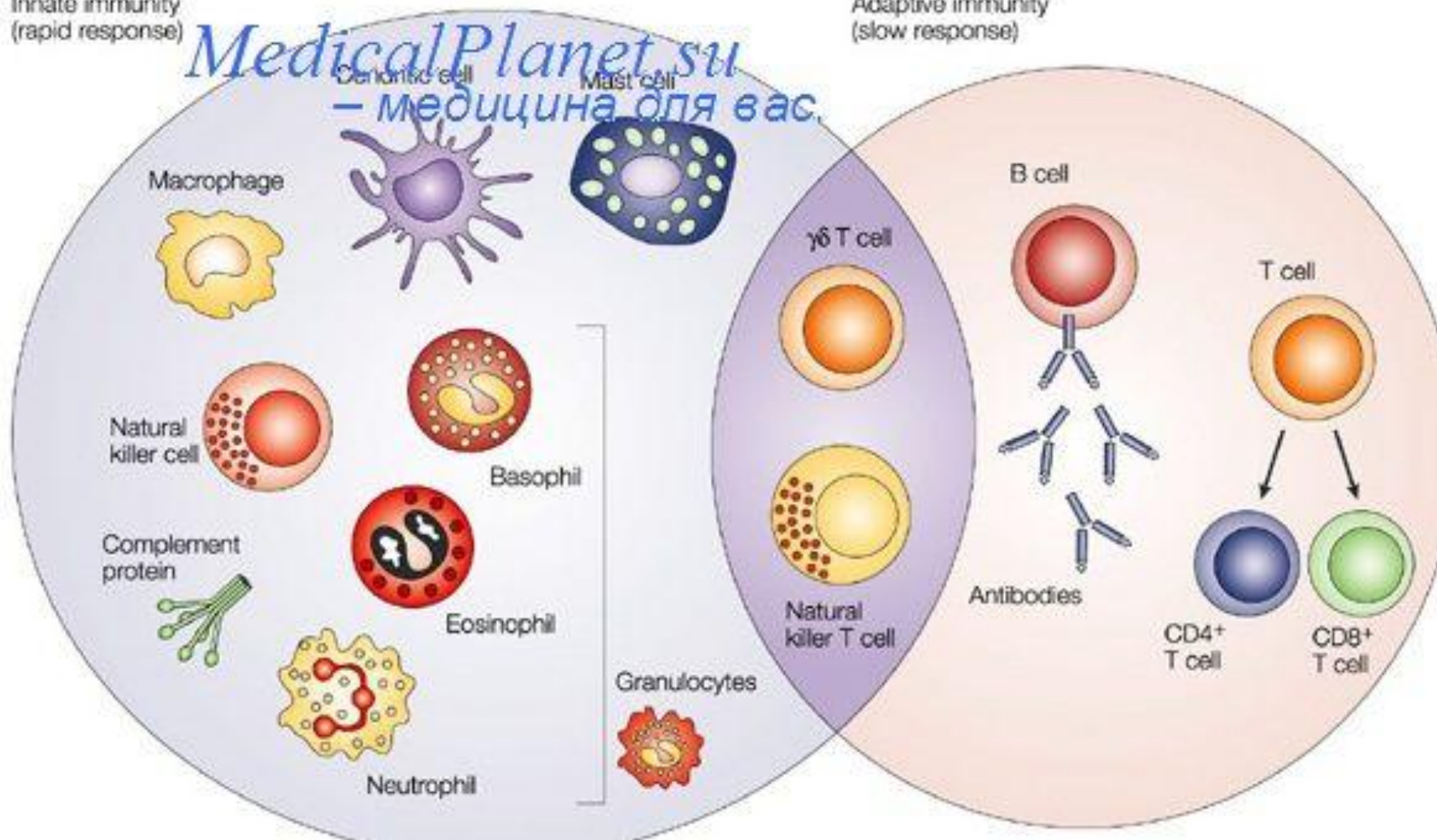
ЖОЛДАРЫН ЕНУ ҚАҚПАЛАРЫ ДЕП АТАЙДЫ. ОЛАР ДЕНЕГЕ:

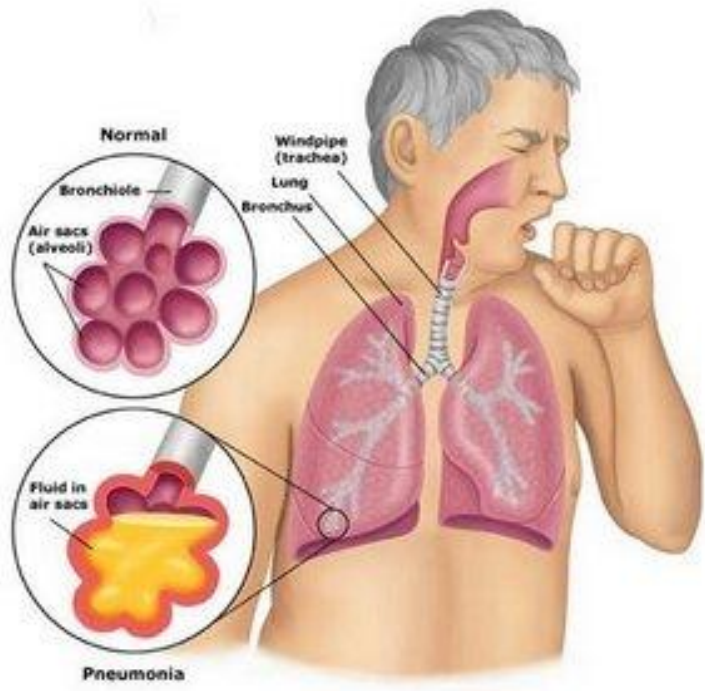
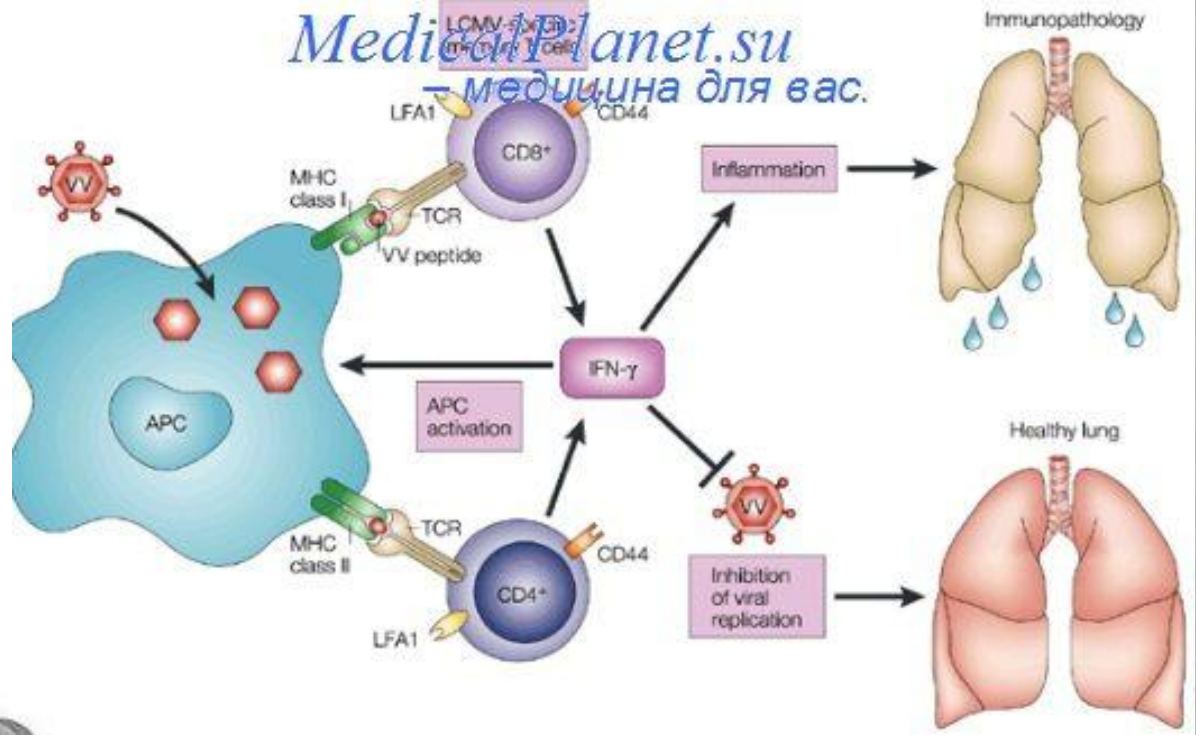
- Тері арқылы \безгек, бөртпе сүзек\
- Тыныс алу жолдарының шырышты қабықтары арқылы\тұмау, қызылша, скарлатина\
- Ас қорыту жолдарының шырышты жолдары арқылы\іш сүзегі, сатқақ, тырысқақ\
- Несеп-жыныс жолдарының кілегейлі қабықтары арқылы \соз, мерез, ЖИТС\
- Қан және лимфалық тамырлардың қабырғалары арқылы \вирустық гепатит\

Innate immunity
(rapid response)

Adaptive immunity
(slow response)

MedicalPlanet.ru
— медицина для вас.





ҚОЗДЫРҒЫШЫҢ ҚАНДАЙ
ЖЕРДЕ ОРНАЛАСУЫНА ЖӘНЕ ЖИНАЛУЫНА БАЙЛАНЫСТЫ
ОШАҚТЫ ЖӘНЕ ГЕНЕРАЦИЯЛАНҒАН ИНФЕКЦИЯЛАР
БОЛЫП ЖІКТЕЛЕДІ.

1

- *Ошақты инфекциялар кезінде қоздырғыш инфекцияның кіру есігінің аумағында қалады және макроорганизм бойынша таралмайды.*

2

- *Генерализацияланған инфекция кезінде микроб әртүрлі жолдармен бүкіл макроорганизмге таралады*

ЖҰҚПАЛЫ АУРУДЫҢ ДАМУ КЕЗЕҢДЕРІ

- **жасырын (инкубациялық):** ұзақтығы бірнеше сағаттан бірнеше жылдарға созылады. Бұл сатыда организмнің ішкі ортасына микробтардың бейімделуі, белгілі ағзалар мен тіндерге жинақталып, өсіп өнуі болады, организмнің қорғаныштық күштері жұмылдырылады.
- **күмәнді (продромалдық) :** аурудың жалпылама бейспецификалық әлсіздік, дене қызымы көтерілуі, бас ауруы, ұйқы бұзылуы, бұлшықеттердің сырқырауы\ белгілері пайда болады, бірақ дамыған ауруға тән белгілер әлі байқалмайды. Микробтардың өсіп өнуі, олардың жасушаларды бүлдіретін ықпалдарымен қабаттасады. Организмнің бейспецификалық тетіктері іске қосылады. Эндогендік пирогендердің әсерлерінен қызба дамиды, қабынудың жіті фазасының нәруыздары түзіледі.
- **ауру дамуы** сатысында аурудың барлық белгілері байқалады. Ағзалар мен тіндердің бүліністері болады.
- **айығу (реконвалесцениттік):** ауру науқастың сауығуымен, дерттің созылмалы түрге ауысуымен немесе адамның өлімімен аяқталады.

Жалпы, жұқпалы ауруларға шалдыққан адамдарға ортақ белгі:

- селсоқтанып мазасы кетеді,
- дене қызуы көтеріледі,
- басы ауырады,
- ұйқысы қашады.
- бауыр мен талақтың ісінуі мүмкін. Осындай ерекше белгілеріне қарай іш сүзегін тырысқақтан, безгекті бөрте сүзектен, т.с.с. ажыратуға болады.





Жұқпалы үрдістер кездерінде

- ❖ қызба,
- ❖ қабыну,
- ❖ гипоксия,
- ❖ зат алмасуларының бұзылыстары
- ❖ организм ағзалары мен тіндерінің, жүйелерінің қызметтерінің бұзылыстары байқалады.

Қызба жұқпалардың әсерінен фагоциттерде өндірілетін эндогендік пирогендердің ықпалынан, **қабыну** тін бүліністеріне жауап ретінде дамиды.

Гипоксия тіндерде биологиялық тотығудың бұзылыстарынан және өкпе гиповентиляциясынан дамиды. Жұқпалы үрдістердің бастапқы кезеңдерінде зат алмасуларында ыдырау үрдістері басым болса, соңғы сауығу кезеңдерінде түзілу үрдістері басым болады.

Жұқпалы аурулардың жіктелісі



**Тыныс
жолдары (ауа
тамшылы
жолмен)**

**Ішек
(ауыз
арқылы)**

**Қанмен
трансмисси
вті**

**Жұғу
механизмі
бойынша**

**Әртүрлі
механизмдер
арқылы берілетін
инфекцияларға**

**Сыртқы
жабынды,шел же
бұлшық ет
жарақаттанғанда**

Егер микроб қанда ұзақ болмаса және көбеймесе бактеремия, риккетсиемия, спирохетемия, вирусемия, паразитемия дейді. Микроб кіру аймағында қалып қойып, аурудың барлық симптомдарын бактериялылық ақуызды токсиндердің әсер етуімен байланысты инфекциялар-токсинемиялық инфекциялар деп аталады. Микробтар қанда және лимфада тұрақты мекендеп, көбейсе сепсис деп аталады. Сепсис мағынасы іріңдеу дегенді білдіреді. Микроб бір түрүмен қоздырылса - **моноинфекция**, ал бірнеше микробтар қоздыруға қатысса **микстинфекция** деп аталады.

ЭТИОЛОГИЯСЫ БОЙЫНША ЖІКТЕЛУІ

Вирустық

Бактериялық

Риккетсиялық

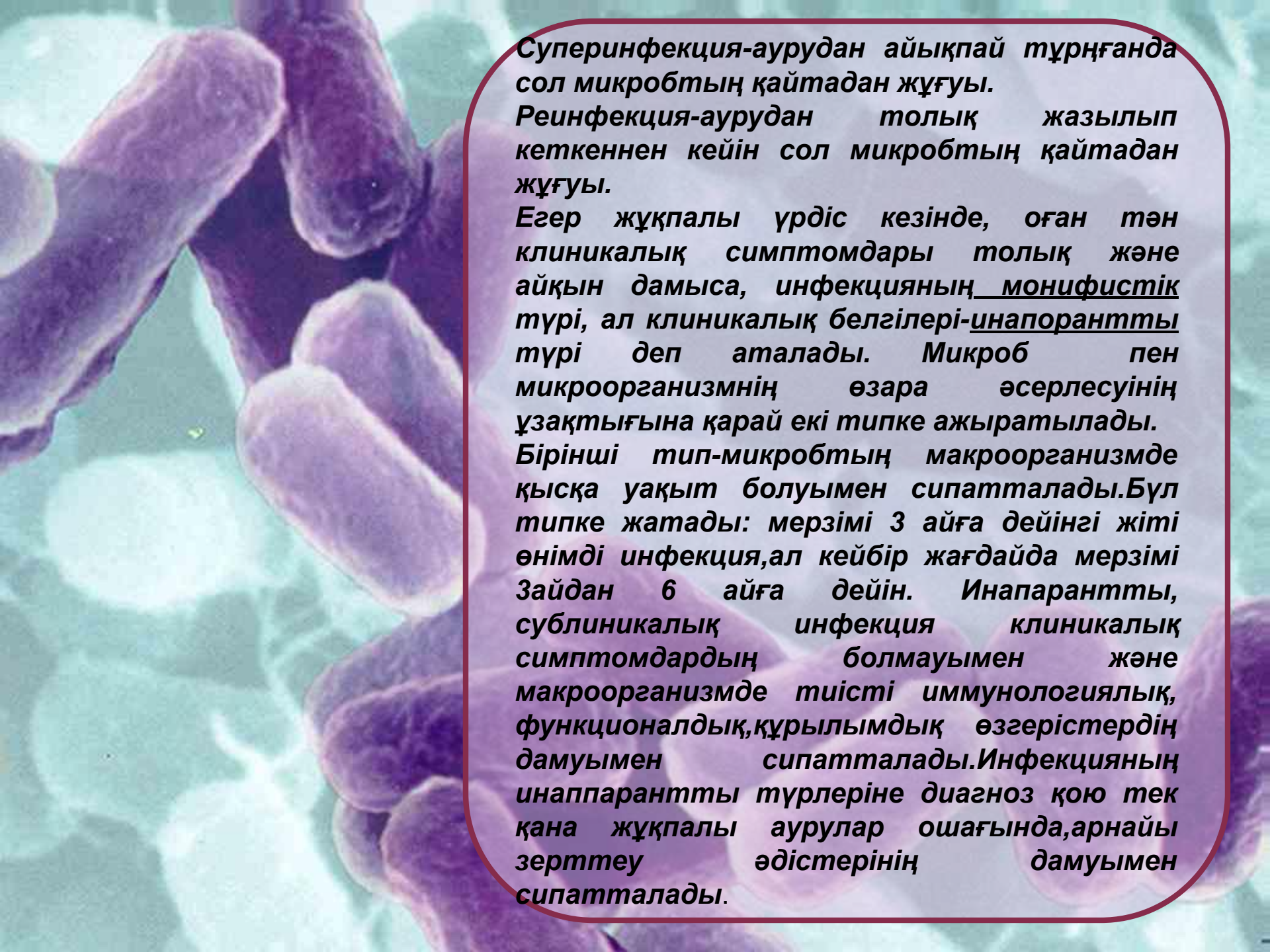
Саңырауқұлақ қоздыратын

Протозойлы

Паразитті инфекциялар

Егер микроб қанда ұзақ болмаса және көбеймесе бактеремия, риккетсиемия, спирох етемия, вирусемия, паразитемия дейді. Микроб кіру аймағында қалып қойып, аурудың барлық симптомдарын бактериялылық ақуызды токсиндердің әсер етуімен байланысты инфекциялар-токсинемиялық инфекциялар деп аталады. Микробтар қанда және лимфада тұрақты мекендеп, көбейсе сепсис деп аталады. Сепсис мағынасы іріңдеу дегенді білдіреді. Микроб бір түрмен қоздырылса-**моноинфекция**, ал бірнеше микробтар қоздыруға қатысса **микстинфекция** деп аталады.





Суперинфекция-аурудан айықпай тұрғанда сол микробтың қайтадан жұғуы.

Реинфекция-аурудан толық жазылып кеткеннен кейін сол микробтың қайтадан жұғуы.

Егер жұқпалы үрдіс кезінде, оған тән клиникалық симптомдары толық және айқын дамыса, инфекцияның монифистік түрі, ал клиникалық белгілері инапорантты түрі деп аталады. Микроб пен микроорганизмнің өзара әсерлесуінің ұзақтығына қарай екі типке ажыратылады.

Бірінші тип-микробтың макроорганизмде қысқа уақыт болуымен сипатталады. Бұл типке жатады: мерзімі 3 айға дейінгі жіті өнімді инфекция, ал кейбір жағдайда мерзімі Зайдан 6 айға дейін. Инапарантты, субкликалық инфекция клиникалық симптомдардың болмауымен және макроорганизмде тиісті иммунологиялық, функционалдық, құрылымдық өзгерістердің дамуымен сипатталады. Инфекцияның инаппарантты түрлеріне диагноз қою тек қана жұқпалы аурулар ошағында, арнайы зерттеу әдістерінің дамуымен сипатталады.

Оба

Оба-*Yersenia pestis* тудыратын ауыр интоксикациямен, жоғарғы қызбамен, тері, өкпе, және де лимфа жүйесінің зақымдалуымен, септицемиямен сипатталатын жоғарғы деңгейде өлім туғызатын жұқпалы ауру. Қоздырғыш тері және шырышты қабаттар арқылы өтіп, лимфалық тамырлар бойынша таралады. Лимфа түйіндерін, өкпе, басқа да мүшелерді зақымдауымен, жалпы токсикациямен сипатталады. Оба кезінде барлық ағзалар, сүйек миы, ішкі секреция бездері, бауыр, бүйрек, жүрек-тамыр жүйесі зақымдалады.



Оба



**ОБАМЕН ӘДЕТТЕ,
КЕМІРУШІЛЕР
(ТЫШҚАНДАР,
ЕГЕУҚҰЙРЫҚТАР)
АУЫРАДЫ, ОЛАРДАН ҮЙ
ХАЙУАНДАРЫНА
БҮРГЕЛЕР ШАҚҚАНДА
ЖҰҒАДЫ,
СОНҒЫЛАРЫНАН**

Жұғу жолдары

- ❖ Ауру малдардың бүргесі шаққанда;
- ❖ Өлген түйені сойғанда;
- ❖ Етін жегенде;
- ❖ Ауа-тамшы;
- ❖ Ауа арқылы жұғады.



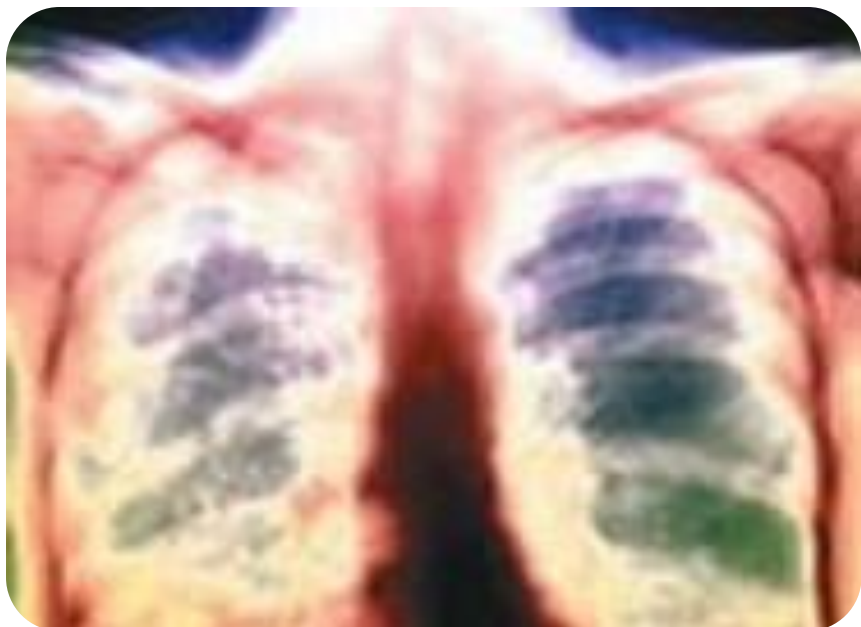


**Жұғу механизміне
байланысты оба**

- 1) **Терілік;**
- 2) **Тері бубонды;**
- 3) **Бубондық;**
- 4) **Алғашқы өкпелік;**
- 5) **Екіншілік өкпелік;**
- 6) **Ішектік;**
- 7) **Сепсистік түрлерін
ажыратады.**



**Обаның аса қауіпті түрі-
алғашқы өкпелік түрі.**



Обаның ерекшелігі геморрагиялық қабыну басым болғандықтан, қабынған жерлер қан құйылу ошағына ұқсас болады. Егер ауру бірінші күндері өлмесе, кейін лимфа түйіндері іріңдеп, сыртқа ірің шығып тұрады (жыланкөз)

ИНФЕКЦИЈАЛЫҚ - АЛІЕРІ ИЯЛЫҚ АУРУ. ОНЫҢ ҚОЗДЫРҒЫШТАРЫ:

- **Brucella melitensis**
- (қой ешкі бруцеллезінің қоздырушысы)

- **Brucella abortus bovis**
- (ірі қара малдар бруцеллезін қоздырушы)

- **Brucella abortus suis**
- (шошқаларды зақымдайтын түрі)

ЭТИОЛОГИЯСЫ:

Инфекция көбінесе ауру малдың сүтін немесе сүт өнімдерін, етін пайдаланғанда жұғады. Мал шаруашылығымен айналысатын кісілерге, мал мамандарына бруцеллез жарақаттанған тері және шырышты қабықтар арқылы да өтуі ықтимал.





МАМАНДАР ҮШІН
БРУЦЕЛЛЕЗ КӘСІПТІК
АУРУ ҚАТАРЫНА
ЖАТЫП,
ШОПАНДАРДЫҢ 25-1
00%, ВЕТЕРИНАРИЯ
ҚЫЗМЕТКЕРЛЕРІНІҢ
20-65% БРУЦЕЛЛЕЗ
ИНФЕКЦИЯСЫ
ТАБЫЛДЫ.

БРУЦЕЛЛЕЗДЕГІ ИНФЕКЦИЯЛЫҚ ПРОЦЕССТІҢ САТЫЛАРЫ

Арнайы иммуноаллергиялық қайта құрылу

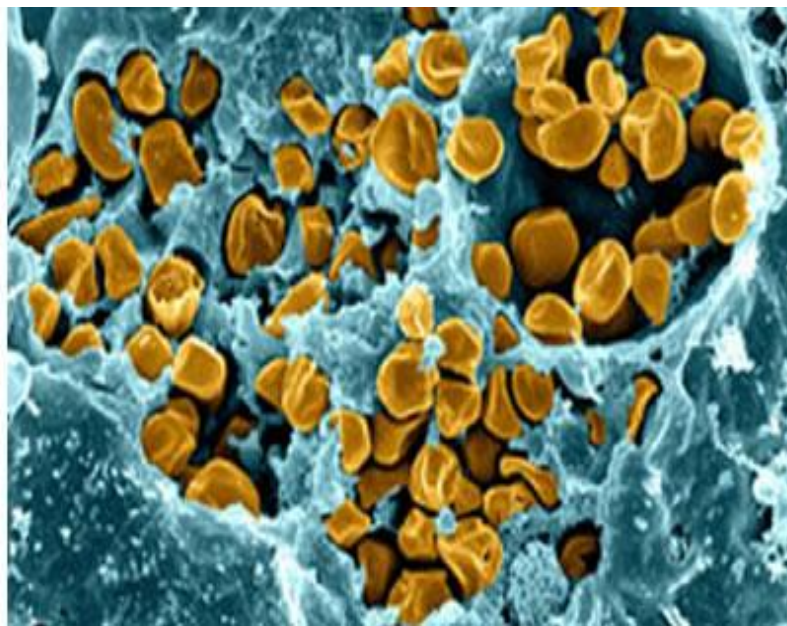
I Жол	II жол	III Жол
Иммунизация	Біріншілік латенция	Жасырын кезең
Қоздырғышты аластауы салыстырмалы-иммунитет жағдайы	Біріншілік созылмалы-бруцеллез	Қанға жайылуы (генерализация)-жедел бруцеллез

БРУЦЕЛЛЕЗДІҢ ЖІКТЕЛУІ:

- ▣ Латенттік бруцеллез**
- ▣ Жедел бруцеллез**
- ▣ Созылмалы бруцеллез**
- ▣ Бруцеллездің қалдықтары**

ТУЛЯРЕМИЯ

Туляремия-табиғи ошақты жұқпалы ауру. Қызбамен және лимфа түйіндерінің зақымдауымен сипатталған зоонозды жұқпалы ауру. Қоздырғыш токсиндері қанға еніп, ол эндотоксин бөледі. Бактеремия-бауырға, көк бауырға, өкпеге, басқа ағзаларға метастаздануымен сипатталады.



Патологиялық анатомиясы:



КҮЙДІРГІНІҢ ТЕРІЛІК ТҮРІНДЕ ДЕНЕНІҢ АШЫҚ ЖЕРЛЕРІНДЕ (БЕТТЕ, МОЙЫНДА, АЯҚ - ҚОЛДА) ИНФЕКЦИЯ ТҮСУІНЕ БАЙЛАНЫСТЫ ҚЫЗАРУ, ІСІНУ ПАЙДА БОЛАДЫ. ОНЫҢ ОРТАСЫ ТЕЗ АРАДА НЕКРОЗДАНЫП, ҚАП-ҚАРА, КӨМІРТӘРІЗДІ, КҮЙДІРГІГЕ ТӘН ҚАРБУНКУЛ ПАЙДА БОЛАДЫ.

СІБІР ТҮЙНЕМЕ

Сібір түйнеме-*Bacillus anthracis* тудыратын зоонозды жұқпалы ауру. Ауыр интоксикациямен тері мен лимфа түйіндерінің ауыр зақымдануымен сипатталады. Қоздырғыш үшін ену қақпасы тері, сирек тыныс жолдарының шырышты қабаттары, асқорыту жолдары болып табылады. Негізгі патогенді факторы-экзотоксин, оның компоненттері ісікті, тіндік некрозды және басқа да зақымдануымен сипатталады.



ЖҰҚПАЛЫ АУРУЛАРДЫҢ ПРОФИЛАКТИКАСЫ:

**Эпидемиологиялық процесс даму үшін 3 негізгі
звено қажет:**

Аурудың көзі

***Аурудың берілу
механизмі***

***Қабылдауыш
тұрғындар***

ҚОРЫТЫНДЫ

- *Инфекциялық үрдіс* - табиғатта күрделі процестердің бірі. Өркениет дамыған заманда адамзат үшін өті қауіпті болып табылатын және өзектілігін жоғалтпайтын оның ең басты көрінісі - жұқпалы аурулар. Мечников айтуы бойынша, инфекциялық аурулар адам мен жануар сияқты эволюция заңдарына бағынады. Ертеден белгілі жұқпалы аурулар адамдардың, мемлекеттердің өміріне әсер етті, мәдинетте, салт-дәстүрде, өмір сүру салтында із қалдырды. Оба, түйнеме мен сібір жарасының жойқын эпидемиялары түгелдей халықтарды жойды. Қазіргі таңда біз инфекциялардың жаңа, бұған дейін таныс емес нозологиялық формаларының пайда болып жатқанына куәміз. Жұқпалы аурулардың клиникалық аспектілерін терең түсіну үшін бактериалды және вирустық инфекциялардың жасушалық-молекулалық механизмдерін зерттеу қажет. Жұқпалы үрдістің патологиялық физиологиясын біле отырып, дәрігер ауруды алдын алу шаралары мен емдеу принциптерін тиімді, оңай анықтай алады.

Пайдаланылған әдебиеттер



1. А.И.Струков, В.В.Серов, “Патологиялық анатомия”, Ақтөбе 2010жыл
2. Абдуллахождаева М.С. Основы патологии человека. Ташкент, 1998.
3. Цинзерлинг А.В, Цинзерлинг В.А. Патологиялық анатомия, Сотис. 1996
4. Ж.Б Ахметов “Патологиялық анатомия”
А.Қ Дүйсенова “Жұқпалы аурулар”
5. Б.А.Рамазанова, Қ.Құдайбергелұлы, Медициналық микробиология, Алматы 2011жыл